

PH-14990

ÉRKEZETT 2015 NOV 27.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

"A mezőberényi Városháza épülete"

települési értéktárba történő felvételéhez

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal		
Iktatószám: I. 3021	Melléklet: 1	
Érkezett: 2015 NOV 27,		
Előszám:	Utószám:	Előadó: Oni M. J.

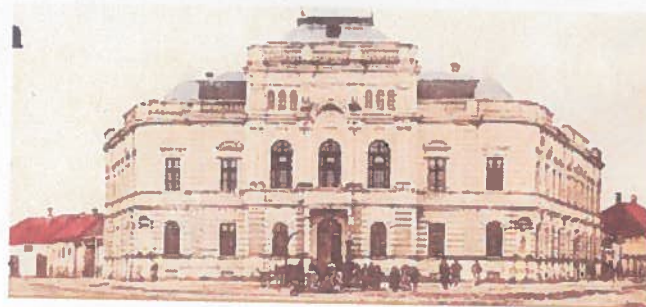

<http://nagyvofely.hu/mezobereny/termek>

Forrás:

http://bekes.archivportal.hu/index.php?action=gallery&gallery_action=show_object&type=cms_image&object_id=6828

<http://www.benyovszkimihaly.hu/mezobereny/index.php?r=kepeslapokon>

Készítette:

Katona Katalin

Katona Katalin
Mezőberény, 2015. szeptember 5.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: **Szvitán Zoltán**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Szvitán Zoltán**

Levelezési cím: **5540 Szarvas, Béke ltp. 2/B. 2/7.**

Telefonszám: **06-20/522-7070**

E-mail cím: **szvitanz@mezobereny.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

„A mezőberényi Városháza épülete”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság

☐ egészség és életmód

☒ épített környezet

☐ ipari és műszaki megoldások

☐ kulturális örökség

☐ sport

☐ természeti környezet

☐ turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

5650 Mezőberény, Kossuth tér 1.

Földrajzi koordináták: É 46° 49' 26.43", K 21° 1' 40.95"

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési

☐ tájegységi

☐ megyei

☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A városháza 1901-ben épült neoklasszicista stílusban.

Helyén egykor a Petrich család háza állt, itt született a magyar történelmi és művelődéstörténeti festészet megteremtője Orlai Petrics Soma.

Petrich család háza

Forrás: <https://serinusanna.wordpress.com/>

Az 1358 és 1359-es hrsz., 1179 négyszögöl területen Bach Nándor tervező elképzelései alapján, Dékány András és társa, Gombos Imre építkezési vállalkozók kivitelezésében valósult meg az impozáns épület.

Az épület tervezése, építése kissé a múlt homályába vész, mindenesetre kalandosnak mondható, hiszen az eredeti tervek, elképzelések a városházát a régi épület helyére képzelték, a mostani pedig nem ott áll. "Mező-Berény községben építendő községházának leírása" című dokumentumban olvashatunk erről. A korabeli leírásból a következőket tudjuk meg a tervezett új városházáról: A „Nagy utzán, a 1358, 1359. h.r.sz-on, a 1179 □-öl terjedelmű 430 és 431” házszámú telken fog épülni a „mostani” községház és a volt jegyzői lak lebontása által nyert területen, mintegy 1114 m² területen. A telek utcai vonala keletre fekszik.

A tervezésnél a jövedelmezőségre is tekintettel kellett lenni, mert a község csak községház építésére 110-115 ezer koronát kiadni anyagi viszonyainál fogva képtelen volt. Ezért alapul (földszinten, alul) boltok és – nem lakások – építése lett elhatározva, ezek száma a telekhez képest 8, illetve az áthelyezendő anyakönyvi hivatal és adópénztárakkal együtt 10, ezen tíz bolt után kezdetben – 4,5 évre – évi 4-5 ezer korona bér várható, mely azutánra 5-8 ezer koronára biztosra tehető. A dokumentum hangsúlyozza, hogy ezen a helyen boltok nyitása okszerű és a legalkalmasabb hely, a hivatalok egy helyen, az emeleten fognak működni.

A boltokba és az épületbe elkülönített bejárón, (kocsibejárón is) lehet bejutni, melyet élre rakott téglából építettek volna. A bejáratból két lépcső vezet fel a földszinti folyosóra jobbról és balról, ez utóbbi a főlépcső, innen jutunk fel (30 lépcsőfok) az emeletre, a hivatalos helységekbe. Az épületben kis könyvtár is helyet kap, mint ahogyan a nagytermet terv szerint az esküvői násznép is használhatja. A korabeli igényeknek megfelelően 3 üléses WC-t is betervezték.

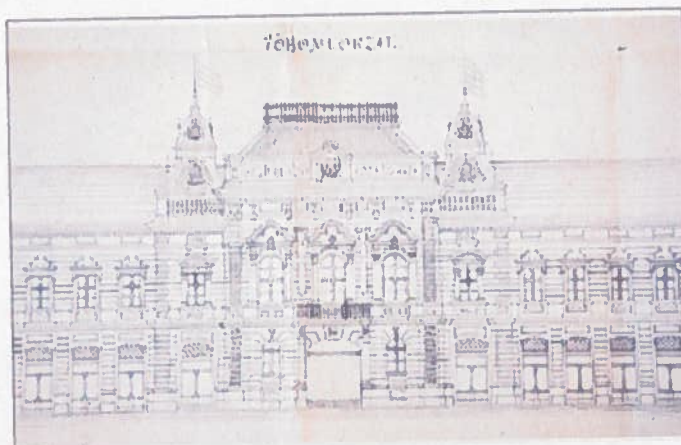
Az épületnek homlokzatát 72 méter hosszúra tervezték, ezt egy fő és négy mellékkiszögelés díszíti. A középső rész körként emelkedik ki, magasabb a többinél (nagy terem), az ehhez kapcsolódó két mellék kiszögelés toronyként kapcsolódik hozzá a terv szerint.

Az udvarra haladva a főlépcső alatt kap helyet a két börtön (női és férfi) ezek közös előtérből nyílnak. A régi épület anyagából az Eötvös utcára nézve istállót és más épületet (4-6 ülésű árnyékszék) kívántak építeni.

Fő építészeti szempont: „természetes, hogy minden az épület czéjainak megfelelően ... úgy, hogy a kettő: szilárdság, lakhatóság és csín ellegyen érve.”

A korábbi tervet 1900. március 23-i dátummal Tiszay Géza mérnök a királyi építészeti hivatal nevében elutasítja, felülvizsgálatra utalja, egyben pályázat kiírására kéri, utalja a várost. Ekkor kerülhetett képbe, mai nyelven szólva, a leendő városháza elhelyezésére a mai hely, azaz a régi Petrics-ház. A Petrics-házat elárverezték, mert az öreg Petrics nem tudta megtéríteni az Árvabizottmánynak a Kossuth-bankók kötelező beszolgáltatásából származó kárt. Orlai, a fia, aki öccsének szánta az épületet, egy összegben nem tudta kifizetni. Az árverés 1860-ban (esetleg pár évvel később) esett meg. Az épület 1899-ben Füchsel Adolfné tulajdonában volt, jó állapotban állt, ezt tudjuk róla, illetve, hogy a község vélhetően tőle vette meg. A Füchsel család iparos-kereskedő család volt Mezőberényben. A 19. század végén, több hasonló nevű család élt a fővárosban, Erdélyben és az ország más területein, mindahányan iparos-kereskedő családok voltak.

Több tervrajz is készült, de végül mégsem a kéttornyos változat valósult meg. A látványosabb tervet részben anyagi megfontolásból vetették el, hiszen jócskán meghaladta a tervezett költségvetést. Az utókor számára így csak a szépen kidolgozott homlokzati rajzok maradtak meg. Innen tudhatjuk, hogy milyen grandiózus elképzelései lehettek a korabeli városatyáknak. A tervrajzokat és az építési dokumentációkat az önkormányzat műszaki osztályán őrzik.

Forrás: http://epa.oszk.hu/02300/02307/00052/pdf/EPA02307_hirmondo_201111.pdf

Az új tervet Bach Nándor mérnök készítette. A főhomlokzat hossza 26,45 méter, a Petőfi úti szárny 36,1 méter, a Békési úti 20,2 méter.

1915.

Forrás: <http://www.benyovszkimihaly.hu/mezobereny/index.php?r=kepeslapokon>

A földszinten különféle irodák kaptak helyet, az emeleten alakították ki a 108 m²-es exkluzív közgyűlési termet, valamint a 45,35 m²-es kis tanácsstermet.

Forrás: <http://nagyvofely.hu/mezobereny/termek>

Forrás: <http://www.korosimihaly.hu/a-varoshaza.html>

A régi időkben könyvtár, valamint Petőfi-szoba is volt berendezve az épületben.

A tanulmánytervek 1899 augusztusában kerültek az előjáróság elé, elfogadásukat a Mezőberényi Mérnöki Hivatal pecsétje is igazolja. A község akkori mérnöke Harsányi Frigyes ellenőrizte a felülvizsgált terveket. A kiviteli tervek 1900. március 24-én érkeztek a vármegyéhez engedélyeztetésre. Az építési munkák 1901 őszén fejeződtek be. Az eredeti költségvetés - 58.145,79 Ft - helyett az építkezés végszámlája 71.244,96 Ft lett, melyhez még 1108,40 Ft pótmunka társult.

Az összes költség 116.291 koronába került és „rekord időben felépült”, fél év alatt. Az udvaron állt a börtön épülete, melyet Schaffer József és Frei Márton kőművesek építettek 46.579 koronáért.

A Városháza falán található emléktáblák:

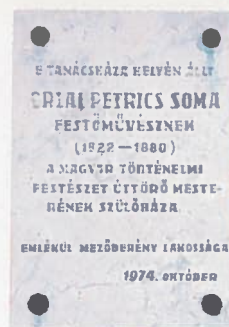
Petőfi Sándor (1899)

Centenárium (1948)

Orlai Petrics Soma szülőháza (1974)

Millecentenárium (1996)

Millennium (2000)

Forrás:

<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=93>
<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=91>
<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=92>
<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=586>
<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=55>

Dísztermében képviselő-testületi ülések, fórumok, konferenciák, rendezvények kerülnek megrendezésre. Házasságkötő teremként is funkcionál.

A Békés Megyei Munkácsy Mihály Múzeum tulajdonát képező Orlai Petrics Soma képek közül a legnagyobb festmény: a „Coriolanus” jelenleg a mezőberényi városháza dísztermében látható. A kép restaurálási költségeinek egy részét átvállalta a mezőberényi önkormányzat, ezért cserébe meghatározott ideig kölcsön kapta azt. 1869-ben alkotta a festő ezt a monumentális alkotást (140 x 260 cm), mely méltó helyre került. A díszteremet egy ismeretlen mester az öregkori Kossuthot ábrázoló képe és nemzetünk, városunk jelképei díszítik.

Forrás: <http://www.revizoronline.com/article.php?id=3790>

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az 1901-ben neoklasszicista stílusban épült városháza a mai napig meghatározza a Kossuth tér hangulatát.

Az épület helyi védettség alatt álló egyedi érték (helyrajzi szám: 1/1), mely méltán kerülhet bele Mezőberény Város Települési Értéktárába.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- <http://www.korosimihaly.hu/a-varoshaza.html>
- <http://konyvtar.mezobereny.hu/hea-kereso>
- <http://www.szeporszag.hu/Mez%C5%91ber%C3%A9ny.telepules>
- <http://www.gyomaendre.hu/hu/info/partnertelepulesek/mezobereny.html>
- <http://kultura.itthon.hu/esemenyek/-/netaview/40778/varoshaza-081104varoshaza-081104>
- <http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=378>
- <http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=103&hozzaid=34063>
- <http://egykor.hu/mezobereny/mezoberenyi-latnivalok/2069>
- Szekeres András: Egy évszázada jelkép = Békés Megyei Hírlap, LVI. évf. 191. sz., 2001. aug. 16., p. 16
- Bartóki József: A világháborús emlékműről = MH., Mezőberény, 2001. aug. p. 11.
- Alföldi Függetlenség 1928. évi 45. sz.
- Bonyhai Mihály: Mezőberény monográfiája. Mezőberény 1933-34. p. 83-85., p. 281-294.
- Kisváros 1989. szeptember; MH., 1993. augusztus; MH., 2001. augusztus.
- "Mező-Berény községben építendő községházának leírása" című dokumentum
- http://epa.oszk.hu/02300/02307/00052/pdf/EPA02307_hirmondo_201111.pdf
- <https://serinusanna.wordpress.com/>
- <http://www.termalfurdo.hu/telepules/mezobereny-91/latnivalok>
- <http://www.revizoronline.com/article.php?id=3790>
- <http://regioldal.mezobereny.hu/>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Forrás: <http://www.benyovszkimihaly.hu/mezobereny/index.php?r=kepeslapokon>
<http://www.termalfurdo.hu/telepules/mezobereny-91/latnivalok>

Forrás: <http://www.korosimihaly.hu/a-varoshaza.html>

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A javaslatához saját készítésű fényképek nem lettek csatolva, kizárólag az interneten fellelhető, nyilvános fotók, melyeket a forrásoknál felsorolt weblapokon lehet megtekinteni.

Kacsa Katalin

Ajánlás a Mezőberényi Városháza épületének Települési Értéktárba történő felvételéhez.

Öröm és egyben nagy megtiszteltetés számomra, hogy a Mezőberény, Kossuth tér 1. szám alatti Városháza épületét én ajánlhatom a Települési Értéktárba történő felvételéhez. Egyrészt azért, mert a településkép legmeghatározóbb épületének tartom, másrészt mert immár 35 éve ebben az épületben dolgozom éppen a településkép formálásán. Természetes, hogy a szívemhez nőtt az épület kívülről, belülről.

Az épület 1901-ben épült - Orlai Petrics Soma szülőházának helyén -, neoklasszicista stílusban. Itt gyakran megfordult Petőfi Sándor is, hiszen itt lakott másod unokatestvére és barátja Orlai Petrics Soma festő. Az egyemeletes V alaprajzú, fő utak találkozásában álló épületet az utak szinte átölelik, meghatározó eleme a városképnek. A harmonikus homlokzatot díszes balusztrádos mellvéd zárja le.

Eredetileg nem ide tervezték felépíteni, de jobb helyet keresve sem találhattak volna neki. Az új tervet, amely alapján megvalósult Bach Nándor mérnök készítette. Az irattárban kutatva régi poros dossziék között megtaláltam az épület tervrajzait, annak változatait és az átvezetett módosításokat, valamint az építésével kapcsolatos néhány iratot. Ezeket a „kincseket” ma is féltve őrzöm.

A tekintélyes megjelenésű Városháza szerepe a város életében meghatározó, hiszen ki nem intézett már benn ügyes bajos dolgokat. Már 114 éve változatlanul, ugyanazt a funkciót tölti be az épület, igazgatja a város életét.

A több mint 100 év alatt megélt sok felújítást, átalakítást, de az épület ez eredeti arculatát midig megtartotta, és bízom benn ez így is marad ezután is.

Nem csak külsőleg impozáns az épület, de aulája, mennyezetfestett lépcsőháza és a sok ezer esküvőt megélt díszterme is figyelemre méltó. Sajnos a díszterem mennyezetén már nem az eredeti festés látható, hiszen a nyolcvanas években a beázás miatt károsodott falfestményt Valnerovicz Kálmán teljes egészében átfestette, viszont az eredetivel megegyezően.

Büszke vagyok arra, hogy ebben az épületben tölthetem el szinte a fél életem és a fentiek alapján ajánlom a Települési értéktárba.

Mezőberény, 2015. november 18.

Adamik Jánosné

